

Interpellatie-Schimmelpenninck van der Oye betreffende het ter lezing leggen van dag- en weekbladen in de militaire cantines.

of de Minister, atgaande op inlichtingen van den vermoedelijken leverancier, wel uit eene objectief oordeelende bron heeft geput. En ik doelde daarbij op de omstandigheid dat blijkens de Memorie van Antwoord inderdaad de inlichtingen over de proeven in de laatste jaren in Zwitserland, Duitschland en Frankrijk genomen met het geweer van 5 m.M., ontleend waren aan de berichten van dien leverancier.

Wat de overplaatsing betreft van de patroonfabriek en andere inrichtingen van Delft naar Amsterdam, daaromtrent heb ik, dunkt mij, geen afdoende weerlegging gehoord van mijn hoofdargument, dat als men *dese* inrichtingen wilde beveiligen tegen een *coup de main*, de consequentie medebracht ook bijv. de inrichting te Hellevoetsluis en andere eveneens naar de Stelling van Amsterdam over te plaatsen.

Dat de buskruitfabriek te Muiden ligt binnen de eigenlijke linie van Amsterdam wist ik niet; ik meende dat die wel binnen ons vestingstelsel, doch niet binnen de eigenlijke linie van Amsterdam — ons reduit — lag.

Wat ik wel eenigszins vermoed heb, is gebeurd. De Minister heeft nu verklaard, meer pertinent dan in de Tweede Kamer, dat hij de bewapening der schutterij niet heeft losgelaten; het is waar dat de Minister in de Tweede Kamer niet verder is gegaan dan te zeggen „de Kamer zal daarover later te beslissen hebben”. Doch ik moet in herinnering brengen dat daarin toch wel tot zekere hoogte eene loslating in gelegen is, waar in de vroegere stukken gesproken werd van eene aanvraag van ruim 9 millioen, terwijl het nu eene aanvraag van 5 à 6 millioen is geworden. Wanneer het echter inderdaad de bedoeling is ook onze schutterij te wapenen met het nieuwe geweer, dan zal ik daarmede onmogelijk kunnen medegaan, want ik zou het zeer betreuren, dat onze schutterij, over welke door de Staatscommissie, bestaande uit volkomen bevoegden, het oordeel is geveld, dat zij in haren tegenwoordigen vorm niet in staat was om in oorlogstijd aan hare verplichtingen te voldoen, al dan niet gewapend met het beste geweer, tegen den vijand werd gesteld.

De woorden door den heer Kerdijk in de Tweede Kamer hieromtrent gesproken, maak ik geheel tot de mijne.

Het onderwerp is echter zoo van alle kanten gezien en toegelicht, dat ik meen het hierbij te kunnen laten.

De beraadslaging wordt gesloten.

Het *wetsontwerp* wordt in stemming gebracht en met 36 tegen 6 stemmen aangenomen.

Voor hebben gestemd de heeren Regout, Magnée, Fransen van de Putte, Smitz, Coenen, van Tienhoven, Rahusen, Pijnacker Hordijk, E. Cremers, Bultman, Vlieland Hein, Wertheim, Bergsma, Melvil van Lynden, Verheijen, L. van Nispen, van Pallandt van Waardenburg en Neerijnen, Godin de Beaufort, van Boneval Faure, Merkelbach, Muller, Schimmelpenninck van der Oye, van Alphen, Nebbens Sterling, Stork, Viruly, A. Prins, van Lier, de Jong, Geertsema, van Swinderen, Breebaart, Nijsingh, Engelberts, van Welderen Rengers en de Voorzitter.

Tegen hebben gestemd de heeren van Nispen tot Pannerden, Fokker, Alberda van Ekenstein, Welt, Sassen en Prinzen.

III. DE INTERPELLATIE VAN DEN HEER SCHIMMELPENNINCK VAN DER OYE BETREFFENDE HET TER LEZING LEGGEN VAN DAG- EN WEEKBLADEN IN DE MILITAIRE CANTINES.

De heer **Schimmelpenninck van der Oye**: Mijnheer de Voorzitter! De aanleiding tot de vragen, die ik onder dankbetuiging aan de Kamer voor het mij verleende verlof, waarvan ik een bescheiden gebruik zal maken, aan den Minister van Oorlog wenschte te richten, betreffende het toelaten van dag- en weekbladen in de militaire cantines, ligt in eenige mededeelingen en opmerkingen, die ik in enkele dagbladen heb aangetroffen. In hoeverre die mededeelingen en opmerkingen nauwkeurig en juist zijn, in hoeverre met juistheid is weergegeven de strekking van het gevraagde en gesprokene, laat ik geheel

in het midden. Uit den aard der zaak lag het „hoor en wederhoor” niet op mijn weg.

Wel wil ik erkennen, dat wanneer het bericht uit Dordt juist is, ik voor mij zelve voor een gedeelte tot eene andere conclusie zou zijn gekomen dan de commandeerende officier aldaar. Ik zou toelaten alle dagbladen, waartegen ik persoonlijk geen bezwaar had en revolutionnaire bladen onvoorwaardelijk weren. En dit te eerder, omdat, naar mijne opvatting, hierbij een ruime zin en een geopend oor voor de meening van andersdenkenden den boventoon moet voeren.

Onze dienstplichtige jongens, onze miliciens, plaatsvervangers en vrijwilligers komen toch uit alle streken des lands en uit verschillende kringen; men vindt er van allerlei kleur en richting, op kerkelijk zoowel als op maatschappelijk en politiek gebied. Naar mijne bescheiden meening is het dus rationeel, in eene cantine, die voor allen dienen moet, wanneer zulks verlangd wordt, ook periodieke bladen van allerlei kleur toe te laten.

Uit den aard der zaak zal in een ontspanningslokaal, uitsluitend voor den soldaat bestemd, geen behoefte bestaan aan zuiver vak-, of technische, of wetenschappelijke bladen, of bladen speciaal voor den burger-ambachtsman bestemd. Maar overigens behoeft er, dunkt mij, geen andere voorwaarde gesteld te worden dan deze, dat men niets toelaat wat strijdig is met de openbare orde, de zedelijkheid, en, wat voor een militair zeker niet minder dan voor een ander geldt, den verschuldigten eerbied tegenover de gestelde machten.

Nu vallen in die termen, om er eenige te noemen, toch zeker geen bladen als *De Nederlandsche Krijgsman*, *De Nederlander*, *De Standaard*, *De Tijd*, *Het Centrum*. Natuurlijk zijn er zonder lang zoeken meer te noemen, Mijnheer de Voorzitter, en ik zeg ook niet dat de genoemde uit alle militaire cantines geweerd worden, maar eenige daarvan worden met name in de bedoelde berichten vermeld. Onnoodig schier is ook te zeggen, dat het niet de bedoeling kan zijn elk blad, dat zich aanmeldt, toe te laten, of een ieder, die de cantine bezoekt, als het ware zijn eigen blad te bezorgen. In een en ander zullen trouwens de uitgaven wel de noodige grenzen stellen.

Ik hoop en vertrouw, Mijnheer de Voorzitter, in deze opvatting niet zoo heel ver van den Minister af te staan, en veroorloof mij dan ook beleefdelijk te vragen, of het ook de meening van Zijne Excellentie is:

a. dat vrijgevigheid bij de toelating van dag-, week- en andere periodieke bladen in de militaire cantines gewenscht is, en deze vrijgevigheid in beginsel alleen beperkt kan worden door de voorwaarden, die ik reeds noemde, namelijk dat zij niets bevatten strijdig met de openbare orde, met de zedelijkheid en met den verschuldigten eerbied tegenover de gestelde machten;

b. dat bij de keuze der toe te laten bladen zooveel mogelijk rekening worde gehouden met de wenschen van hen, die de militaire cantines bezoeken.

De **Voorzitter**: Is de Minister bereid terstond op de gedane vragen te antwoorden?

De heer **Schneider**, *Minister van Oorlog*: Ja, Mijnheer de Voorzitter.

De **Voorzitter**: Dan is het woord aan den Minister van Oorlog.

De heer **Schneider**, *Minister van Oorlog*: Het is mij tot eene zekere hoogte aangenaam dat de geachte afgevaardigde uit Gelderland deze aan gelegenheid in deze hooge Vergadering heeft ter sprake gebracht, omdat mij daardoor de gelegenheid is gegeven om een wellicht heerschend verkeerd begrip omtrent deze aangelegenheid weg te nemen.

Ik begin bij mijn antwoord met den geachten interpellant mijn dank te betuigen dat hij reeds eenigen tijd geleden de welwillendheid heeft gehad, mij de strekking van zijne interpellatie en de aan het slot gestelde vragen schriftelijk te willen mededeelen.

Wat nu de zaak betreft, deze is in onderscheidene dagbladen medegedeeld. *De Tijd* van 15 April o. a. geeft een overzicht van

Interpellatie-Schimmelpenninck van der Oye betreffende het ter lezing leggen van dag- en weekbladen in de militaire cantines.

het gebeurde te Dordrecht, dat over het geheel juist is en met de waarheid overeenkomt.

Wat heeft te Dordrecht plaats gehad? Een inwoner van Dordrecht, Govert Vetten, koekbakker in de Voorstraat aldaar, wendde zich tot den commandant van het corps pontoniers om in de cantine gratis te mogen neerleggen *De Standaard* en de *Maas- en Merwedebode*. Daaraan was voorafgegaan dat een onder-officier van het corps aan den commandant gevraagd had om gratis in de cantine te mogen neerleggen *De Nederlandsche Krijgsmant* en *Patrimonium*.

De commandant van het corps pontoniers, die volgens het reglement op den inwendigen dienst te zorgen heeft o. a. voor de lectuur in de cantines, kon zich met dat verzoek van dien onderofficier niet vereenigen.

Toen dit ter kennis van den genoemden ingezetene van Dordrecht gekomen is, heeft deze zich, na de weigering van het verzoek van den onderofficier, begeven naar den commandant, met verzoek *De Standaard* en de *Maas- en Merwedebode* te mogen nederleggen. Nu ligt het eenigszins voor de hand dat die commandant, die pas aan een onderofficier geweigerd had een paar bladen in de cantine neder te leggen, eenig bezwaar had dit aan een burger toe te staan. Hij gaf aan dien ingezetene te kennen dat hij persoonlijk er geen bezwaar tegen had, maar dat hij het met het oog op andere verzoeken niet mocht toestaan.

Dit is hetgeen te Dordrecht is gebeurd. Het zou verkeerd zijn daaruit af te leiden dat alle aangeboden couranten in het land altijd worden afgewezen. Ik heb, voor zoover de tijd het toeliet, een onderzoek daarnaar ingesteld, en daaruit is mij gebleken dat, om in de verschillende cantines neer te leggen, gratis aangeboden zijn 52 dag- en weekbladen van verschillende kleur en richting, welke alle door de commandeerende officieren zijn aangenomen, behalve te Dordrecht de reeds door mij genoemde *Standaard* en de *Maas- en Merwedebode*, en te Vlissingen, in de cantine van het depot van discipline, *De Zeeuw*, in welke laatste plaats de commandeerende officier bijzondere redenen had om dit te weigeren. Dit zijn de eenige uitzonderingen. Het gebeurde te Dordrecht is dus een op zich zelf staand feit, eene uitzondering.

Meent men nu dat in de cantines geen couranten met eene bepaalde kleur of richting ter lezing liggen — ik weet niet zeker of ik dit uit de rede van den geachten interpellant moet afleiden —, dan vergist men zich. Ik heb ook dit nagegaan en mij is gebleken dat er garnizoenen zijn waar in dezelfde cantine *De Standaard* en *De Tijd* in de grootste eendracht bijeen zijn.

Wat wellicht minder bekend is, is dat in 41 garnizoenen 28 Militaire Tehuizen en 23 Roomsche-Katholieke vereenigingen worden aangetroffen, die, ik wensch dit hier te releveeren, den zedelijken steun van den Minister van Oorlog ondervinden. Het bezoeken dier vereenigingen door de jonge soldaten moet noodzakelijk ten goede werken, ook op de krijgstuicht; waar het pas geeft worden die vereenigingen door de chefs dan ook niet tegengewerkt maar gesteund. En nu is het duidelijk dat men met recht mag verwachten dat daár dagbladen van kerkelijke richting ter lezing worden gelegd.

Uit het door mij medegedeelde blijkt alzoo:

1°. dat, uitgezonderd te Dordrecht en te Vlissingen, alle dag- en weekbladen die werden aangeboden in de cantines werden ter lezing gelegd;

2°. dat in onderscheidene cantines voor eigen rekening ook couranten van kerkelijke kleur en verschillende richting ter lezing liggen;

3°. dat in verreweg de meeste garnizoenen bovendien de gelegenheid bestaat om de Militaire Tehuizen en de Roomsche-Katholieke vereenigingen te bezoeken.

Wat nu de vragen van den geachten interpellant betreft, verklaar ik gaarne ten aanzien van de eerste vraag in te stemmen met zijne opvatting omtrent eene ruime toelating van week- en dagbladen in de cantines, behoudens de eischen door zedelijkheid en krijgstuicht gesteld.

Er bestaan bij mij dan ook geene bedenkingen om van die zienswijze nader aan de autoriteiten van het leger te doen blijken.

Wat de tweede vraag betreft, dat bij het toelaten van bladen rekening worde gehouden met den wensch der cantine-bezoekers, doe ik opmerken, dat de beste bedoelingen van den geachten interpellant wel tot eenige partijdigheid zouden kunnen leiden.

Men bedenke, dat het jongelieden van verschillende richting zijn. Hoe zal van die verschillende wenschen blijken? Door stemmen? Maar dan zal de meerderheid de minderheid overstemmen. Ik geloof, dat in de keuze der nieuwsbladen de commandeerende officieren moeten beslissen, en ik heb geene enkele reden om te betwijfelen dat die zaak niet goed door hen behandeld zal worden.

Ik hoop dat de geachte spreker met deze mededeelingen tevreden zal zijn.

De heer **Schimmelpenninck van der Oye**: Mijnheer de Voorzitter! Mij blijft slechts over, den Minister van Oorlog mijn befeiden dank te betuigen voor de aandacht, die hij wel aan mijne vragen heeft willen schenken. Ik constateer met dankbaarheid en vreugde, dat hetgeen te Dordrecht gebeurd is, tot de uitzonderingen behoort en dat de Minister zijne instemming met het door mij aangevoerde aan de autoriteiten wil kenbaar maken. Overigens ben ik het volkomen met den Minister eens, dat er in de „Militaire Tehuizen” en Roomsche-Katholieke Vereenigingen de gelegenheid bestaat, die bladen neer te leggen, welke eene meer speciale kleur dragen. Niettemin wil het mij voorkomen, dat in eene cantine, die voor allen bestemd is, het cosmopolitisch karakter ook in dien zin moet gehuldigd worden, dat er zooveel mogelijk bladen van verschillende kleur onder de gestelde voorwaarden kunnen worden neergelegd. Natuurlijk kunnen er te veel aanvragen zijn, en dan hangt het geheel van het beleid van den commandeerenden officier af, om te beoordeelen, in hoeverre die aanvragen al dan niet ernstig zijn of geene aanspraak op inwilliging hebben; en een commandant, die belang stelt in zijn troep, zal daarbij trachten zooveel doenlijk die bladen uit te kiezen, welke door de bezoekers der cantine verlangd worden.

Ik zal verder geen misbruik maken van de aandacht mijner geachte medeleden, maar deze aangelegenheid, voor zooveel noodig, aan de verdere welwillende aandacht van den Minister aanbevelen. En ik doe dat met des te meer vertrouwen, omdat mij ook thans gebleken is, dat de leus „onpartijdigheid is een sieraad voor de overheid”, voor de Regeering geen ijdele klank is.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **Voorzitter**: Namens de Vergadering dank ik de Regeering voor de gegeven inlichtingen.

Niets meer aan de orde zijnde, gaat de Kamer tot nadere bijeenroeping uiteen.

VOORLOOPIG VERSLAG DER COMMISSIE VAN RAP- TEURS over het ontwerp van wet houdende bepalingen omtrent verveningen (13)

Het onderzoek in de afdelingen van deze wetsvoordracht heeft aanleiding gegeven tot de navolgende beschouwingen.

Vele leden verheugden zich er over, dat dit gewichtig ontwerp thans bij algemeene wet werd geregeld en betuigden hunne instemming met het daarbij door de Regeering gevolgd stelsel van zoo veel mogelijk het op dit gebied bestaande te behouden.

Art. 1. Wat wordt onder vervening verstaan? Ook elke afgraving van turf voor eigen huiselijk gebruik? Dit laatste, meenden eenige leden, mocht niet het geval zijn en ging te ver. Hierop werd geantwoord, dat zelfs, wanneer voor eene afgraving als hier bedoeld vergunning noodig mocht zijn, dit geen bezwaar zoude opleveren, daar Provinciale Staten voorschriften vaststellen en deze colleges wel zouden zorg dragen voor eene verstandige toepassing dezer wet.

Art. 4. Eerste lid. De redactie werd door een lid onduidelijk geoordeeld. Bedoelen de woorden „onder voorwaarde”, dat Gedeputeerde Staten die krachtens de provinciale verordening stellen of wel de Provinciale Staten? Vele andere leden meen-